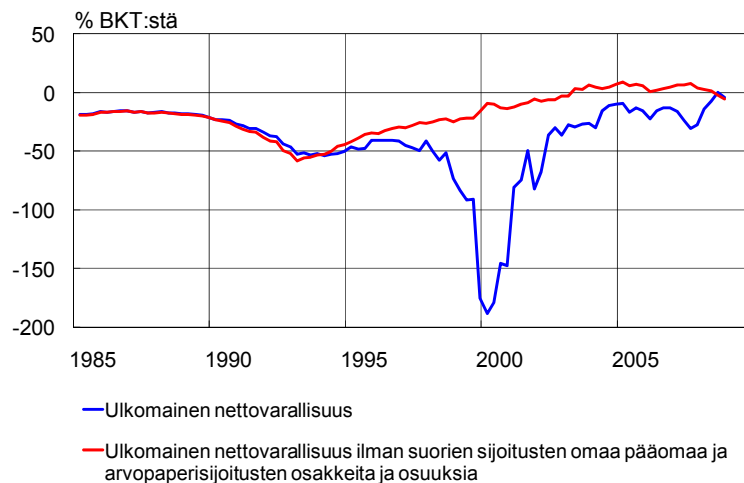

Suomen maksutase

Ennakkokatsaus • 2008

Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema
(saamiset – velat) vuosina 1985–2008

Lähteet: Suomen Pankki ja Tilastokeskus.

Suomen Pankki

Rahoitusmarkkina- ja tilasto-osasto

Tilastoyksikkö

5.5.2009

Sisällys

1	Yleiskatsaus Suomen maksutaseeseen ja ulkomaiseen varallisuuteen	5
2	Vaihtotase	7
2.1	Vaihtotase lyhyesti	7
2.2	Tavarat, palvelut ja pääomakorvaukset	8
3	Suorat sijoitukset	10
4	Arvopaperisijoitukset	12
4.1	Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille	12
4.2	Arvopaperisijoitukset ulkomailta Suomeen	13
	Kehikko 1. Arvopaperisijoituksissa uudet tilastointimenetelmät	15
	Liite 1. Kuviot	16

ISSN

ISSN 1456-5846

Tiedustelut

Anne Turkkila

010 831 2175

maksutase@bof.fi

Postiosoite
PL 160
00101 HELSINKI

Käyntiosoite Snellmaninaukio
Puhelin 010 8311
Faksi (09) 174 872

Sähköposti
etunimi.sukunimi@bof.fi
www.suomenpankki.fi

Swift SPFB FI HH
Y-tunnus 0202248-1
Kotipaikka Helsinki

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Vaihtotaseen tulot ja menot vuosina 1980–2008	5
Kuvio 2. Pääomanliikkeet sijoituslajeittain vuosina 1999–2008	5
Kuvio 3. Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema sektoreittain vuosina 1999–2008	6
Kuvio 4. Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema (saamiset – velat) vuosina 1985–2008	6
Kuvio 5. Vaihtotase vuosina 1985–2008	7
Kuvio 6. Tulojen ja menojen jakauma vaihtotaseessa vuosina 1999–2008	8
Kuvio 7. Tavarakaupan arvon muutos edellisvuotisesta vuosina 1999–2008	8
Kuvio 8. Tavarakauppa kuukausittain vuosina 2007–2008	8
Kuvio 9. Palvelutase vuosina 1999–2008: palveluiden viennin ja tuonnin jakauma	9
Kuvio 10. Arvopaperisijoitusten korot ja osingot vuosina 1999–2008	9
Kuvio 11. Suorien sijoitusten nettopääomavirrat vuosina 1999–2008	10
Kuvio 12. Ulkomaille tehtyjen suorien sijoitusten virta pääomatyypeittäin vuosina 1999–2008	10
Kuvio 13. Pääomanliikkeet suorina sijoituksina (sijoitukset ulkomaille – sijoitukset Suomeen) vuosina 1985–2008	11
Kuvio 14. Suorien sijoitusten kanta vuosina 1999–2008	11
Kuvio 15. Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille vuosina 1999–2008	12
Kuvio 16. Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille sektoreittain vuosina 1999–2008	12
Kuvio 17. Arvopaperisijoitukset ulkomaille maittain, sijoituskanta vuoden 2008 lopussa	13
Kuvio 18. Arvopaperisijoitukset Suomeen vuosina 1999–2008	14
Kuvio 19. Implisiittiset korot prosentteina velkakannasta vuosina 1996–2008	14
Kuvio 20. Arvopaperisijoitukset ja johdannaissopimukset vuosina 2002–2008	14
Kuvio 21. Vaihtotase ja kauppataase vuosina 1960–2008	16
Kuvio 22. Kymmenen tärkeimmän vientimaan prosenttiosuus koko tavaraviennin arvosta vuonna 2007 ja 2008	16
Kuvio 23. Ulkomailta Suomeen suuntautuneen matkailun tulot vuosina 2004–2008	16
Kuvio 24. Suomesta ulkomaille suuntautuneen matkailun menot vuosina 2004–2008	16
Kuvio 25. Vienti- ja tuontihintaindeksit vuosina 1999–2008	16
Kuvio 26. Pääomanliikkeet sektoreittain vuosina 1999–2008	16
Kuvio 27. Suorien sijoitusten kannan jakauma pääomatyypeittäin vuosina 1999, 2003 ja 2008	17
Kuvio 28. Suorien sijoitusten tuotot vuosina 1999–2008	17
Kuvio 29. Arvopaperisijoitukset ulkomaille sektoreittain: sijoituskanta vuoden 2008 lopussa	17
Kuvio 30. Arvopaperisijoitukset Suomeen sektoreittain: velkapapereiden sijoituskanta vuoden 2008 lopussa	17

Kuvio 31. Arvopaperisijoitukset, osakkeiden ja rahasto-osuuksien kanta ja osingot vuosina 1999–2008	17
Kuvio 32. Arvopaperisijoitukset, velkapapereiden kanta ja korot vuosina 1999–2008	17

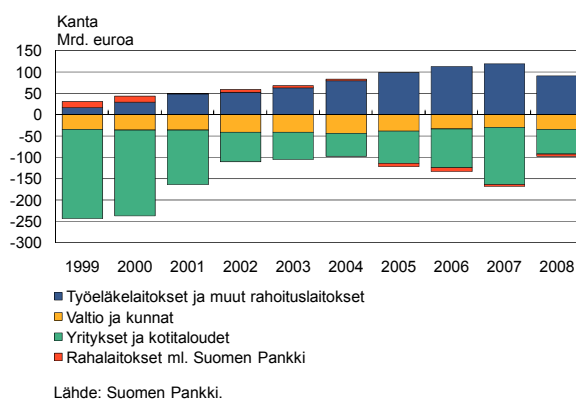
Taulukku

Taulukko 1. Ulkomaiset saamiset ja velat sijoituslajeittain vuonna 2008	6
Taulukko 2. Vaihtotase vuosina 2004–2008	7
Taulukko 3. Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sijoituslajeittain vuonna 2008	13

vaikutti pääasiassa ulkomaisten talletus- ja sijoitusvarojen pieneminen.

Yritysten nettovelka puolestaan supistui vuonna 2008 alle puoleen edellisvuotisesta, mikä johtui suomalaisten pörssiyritysten markkina-arvojen laskusta.

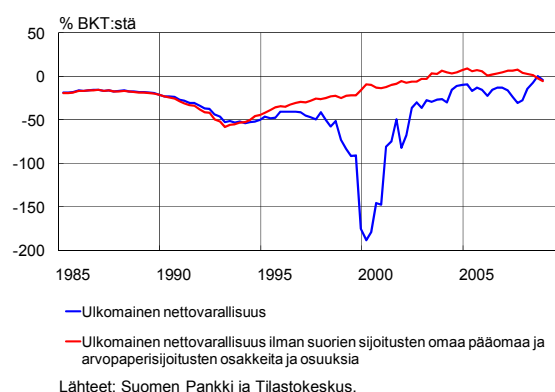
Kuvio 3. Suomen ulkomainen nettovarallisuus- asema sektoreittain vuosina 1999–2008

Suorissa sijoituksissa nähtiin vuonna 2008 käänne, sillä pääomaa vietiin nettomääräisesti ulkomaille ensimmäisen kerran kuuteen vuoteen.

Suomen ulkomainen nettovarallisuus- asema oli vuoden 2008 lopussa miltei tasapainossa, sillä ulkomaisia saamisia ja velkoja oli lähes yhtä paljon. Myös ulkomainen nettovarallisuus- asema ilman oman pääoman eriä oli miltei tasapainossa.

Kuvio 4. Suomen ulkomainen nettovarallisuus- asema (saamiset – velat) vuosina 1985–2008

Taulukko 1. Ulkomaiset saamiset ja velat sijoituslajeittain vuonna 2008

Milj. euroa	Sijoituskanta 31.12.2007	Virta, 2008	Kurssien ja muiden arvostuserien muutos, 2008	Sijoituskanta 31.12.2008
Suorat sijoitukset ¹⁾	16 076	3 979	-895	19 161
Ulkomaille	78 672	1 112	2 507	82 292
Suomeen	62 596	-2 867	3 402	63 131
Arvopaperisijoitukset ²⁾	-83 971	-4 939	46 198	-42 712
Saamiset	173 916	-2 001	-41 099	130 816
Velat	257 887	2 938	-87 297	173 528
Muut sijoitukset ²⁾	10 529	-5 466	3 546	8 609
Saamiset	84 426	6 089	3 317	93 832
Velat	73 897	11 555	-229	85 223
Johdannaiset ²⁾	1 561	-1 587	986	961
Valuuttavaranto	5 695	192	107	5 994

¹⁾ Ulkomaille – Suomeen.

²⁾ Saamiset – velat.

Lähde: Suomen Pankki.

2 Vaihtotase

Vaihtotaseen ylijäämä puolittui vuonna 2008. Suurimpina tekijöinä tässä olivat sekä tavarakaupan heikentyminen että tuotannontekijäkorvaukset. Kauppataase heikentyi läpi koko vuoden muutamaa kuukautta lukuun ottamatta. Kauppataaseen ylijäämä jäi lopulta lähes kolmanneksen pienemmäksi kuin vuonna 2007. Tuotannontekijäkorvausten taseen alijäämä kasvoi edelleen ja oli miljardi euroa suurempi kuin vuonna 2007.

2.1 Vaihtotase lyhyesti

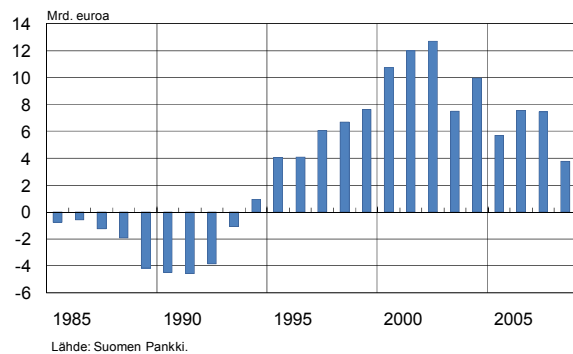
Vaihtotaseen ylijäämä jäi 3,8 mrd. euroon vuonna 2008, kun se vuotta aiemmin oli lähes 7,5 mrd. euroa. Vaihtotase on ollut viimeiset 15 vuotta ylijäämäinen, ja tällä tasolla kuin vuonna 2008 se on ollut viimeksi 1990-luvun puolivälissä. Vaihtotaseen ylijäämän pieneneminen johtui kauppataseesta ja reilusti alijäämäisestä tuotannontekijäkorvausten taseesta.

Taulukko 2. Vaihtotase vuosina 2004–2008

Milj. euroa		2004	2005	2006	2007	2008
Vaihtotase	Netto	9 969	5 697	7 554	7 455	3 789
Tavarat	Netto	10 245	7 698	9 133	8 746	6 192
	Tulot	49 125	52 661	61 697	65 780	65 605
	Menot	38 880	44 963	52 564	57 033	59 412
Palvelut	Netto	490	-583	-877	720	778
	Tulot	12 212	13 666	13 945	17 017	16 707
	Menot	11 722	14 249	14 822	16 297	15 929
Tuotannontekijäkorvaukset	Netto	142	-245	640	-626	-1 623
	Tulot	10 560	11 580	14 620	17 251	15 193
	Menot	10 418	11 825	13 979	17 877	16 816
Tulonsiirrot	Netto	-908	-1 173	-1 343	-1 386	-1 559
	Tulot	1 598	1 609	1 551	1 614	1 614
	Menot	2 506	2 781	2 893	3 000	3 173

Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 5. Vaihtotase vuosina 1985–2008

Tavaroiden ulkomaankaupassa viennin arvo pysyi lähes samana kuin vuotta aiemmin, mutta tuonnin arvo kasvoi 4 %.¹ Palvelukaupan suhteellinen osuus vaihtotaseesta on pysytellyt melko vakaana viime vuosina. Vuonna 2008 palvelutase oli 0,8 mrd. euroa ylijäämäinen.

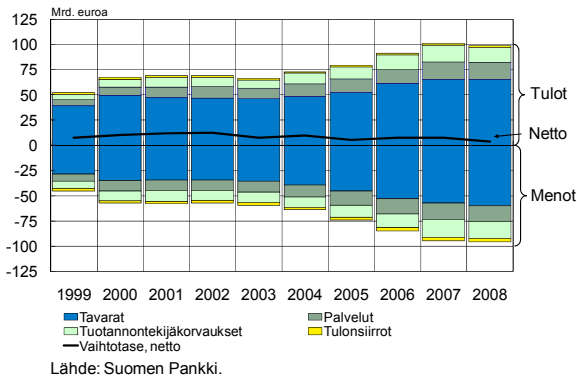
Suomeen maksetut tuotannontekijäkorvaukset ovat kasvaneet viimeisen neljän vuoden aikana yli 40 %. Toisaalta suomalaisten maksamat tuotannontekijäkorvaukset ovat kasvaneet vielä enemmän eli yli 60 %. Tuotannontekijäkorvaukset koostuvat pääasiassa pääomakorvauksista, kuten osingoista ja koroista, sekä palkansaajille maksetuista korvauksista.

Muutokset tulonsiirtojen taseessa olivat maltillisia vuonna 2008. Alijäämää kertyi 1,6 mrd. euroa, mikä on vajaat 200 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2007. Julkisen sektorin tulonsiirrot olivat 2,0 mrd. euroa alijäämäiset, ja muiden sektoreiden tulonsiirrot olivat

¹ Maksutasetilastoinnin tavarakaupan tiedot eroavat Tullihallituksen julkaisemasta ulkomaankauppatilastosta rahti- ja vakuutuskorjauksen vuoksi. Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston tavarantuonnin cif-arvosta vähennetään maksutasetilastossa ulkomaisten kuljettajien ja vakuuttajien osuus, joka siirretään kuljetus- ja vakuutusmenoihin. Vuonna 2008 tavarantuonnista siirrettiin kuljetusmenoihin 4,9 % ja vakuutusmenoihin 0,2 %.

0,4 mrd. euroa ylijäämäiset. Ulkomailta Suomeen saatiin tulonsiirtoja yhteensä 1,6 mrd. euroa ja siirtoja Suomesta ulkomaille tehtiin lähes 3,2 mrd. euroa. Suuri osa tulonsiirroista muodostuu Suomen ja EU:n välisistä maksuista.

Kuvio 6. Tulojen ja menojen jakauma vaihtotaseessa vuosina 1999–2008

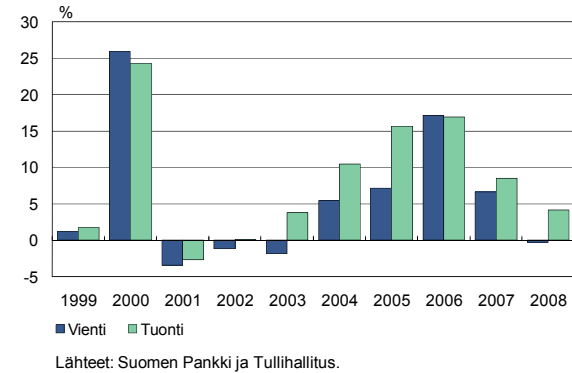
2.2 Tavarat, palvelut ja pääomakorvaukset

Edellisten vuosien kasvun sijaan tavaravienti vähentyi hieman vuonna 2008. Suurin syy heikkoon kehitykseen oli viennin romahdus marras-joulukuussa 2008. Marraskuussa viennin arvo supistui lähes 20 % ja joulukuussa yli 15 % edellisen vuoden vastaavasta arvosta. Kaiken kaikkiaan marras-joulukuu häivytti koko tammi-lokakuun aikana kertyneen tavaraviennin 1,7 mrd. euron arvon kasvun.

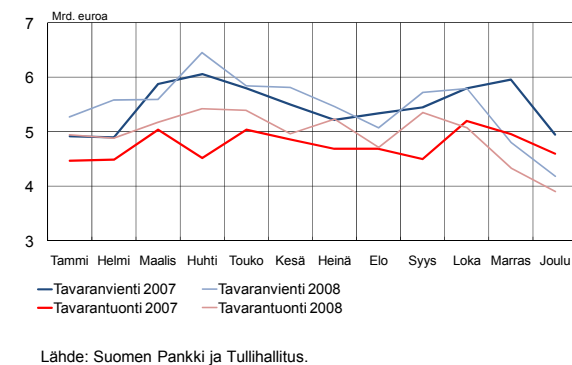
Tavarantuonnin arvon kasvu jäi myös vähäisemmäksi kuin edellisvuosina mutta jatkui kuitenkin edelleen vuonna 2008. Vuoden ensimmäisellä puoliskolla tuonnin arvoa kasvatti suurelta osin raakaöljyn hinnan voimakas, yli 40 prosentin nousu. Lokakuussa öljyn hinta putosi vuotta aiemmalle tasolle ja samalla tuonnin arvon kasvu pysähtyi. Kuten tavaraviennissä niin myös tuonnissa nähtiin marras-joulukuussa arvon romahdus. Marraskuussa tuonnin arvo väheni 13 % ja joulukuussa 15 % edellisen vuoden vastaavasta arvosta.

Tammi-lokakuussa tavarantuonnin arvon kasvua kertyi 3,7 mrd. euroa, mistä marras-joulukuun romahdus söi 1,3 mrd. euroa.

Kuvio 7. Tavarakaupan arvon muutos edellisvuotisesta vuosina 1999–2008

Kuvio 8. Tavarakauppa kuukausittain vuosina 2007–2008

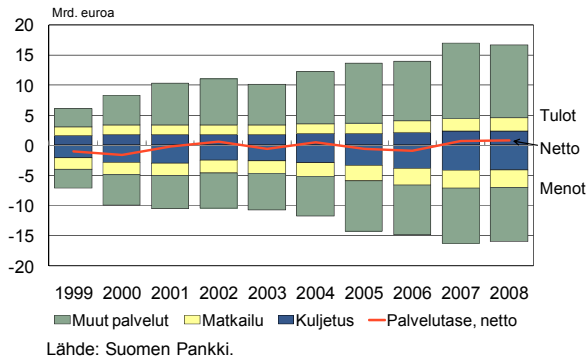

Palvelutase oli 0,8 mrd. euroa ylijäämäinen vuonna 2008. Muutos edellisvuotiseen oli pieni. Palvelutulojen arvo laski lähes 2 % ja menojen arvo yli 2 % edellisvuotisesta.

Kuljetuspalveluiden tase on ollut alijäämäinen 1980-luvulta lähtien. Vuonna 2008 alijäämä oli lähes 1,7 mrd. euroa, mikä on 7 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kuljetuspalveluiden viennin arvo oli 2,4 mrd. ja tuonnin arvo 4,1 mrd. euroa. Maksutasekäsitteistön mukaiset kuljetuspalvelut koostuvat meri- ja lentoliikenteen sekä muun liikenteen eristä ja sisältävät näihin liittyvät rahti- ja vakuutusmaksut.²

² Katso alaviite 1.

Kuvio 9. Palvelutase vuosina 1999–2008: palveluiden viennin ja tuonnin jakauma

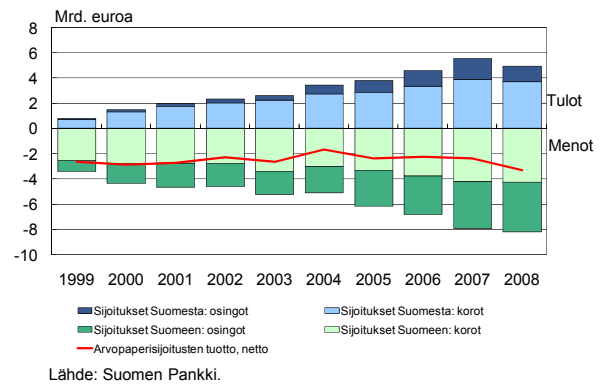
Ulkomailta Suomeen suuntautuneen matkailun tulot lisääntyivät hieman enemmän kuin Suomesta ulkomaille suuntautuneen matkailun menot vuonna 2008. Matkailupalveluiden tulot olivat 2,1 mrd. euroa, mikä on runsaat 3 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Matkailupalveluiden menot olivat 3 mrd. euroa, mikä on noin 2 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

Muiden palveluiden tulot olivat yhteensä 12,2 mrd. euroa vuonna 2008. Vähennemistä edellisvuotisesta oli noin 3 %. Muiden palveluiden menot supistuiivat lähes 4 % edellisvuotisesta. Muita palveluita tuotiin yhteensä 8,9 mrd. eurolla.

Yli 80 % muiden palveluiden tuloista koostuu muista liike-elämän palveluista ja tietojenkäsittelypalveluista. Muihin liike-elämän palveluihin sisältyvät mm. välityskauppa ja siihen liittyvät palvelut, käyttöleasingpalvelut ja kansainvälisten konsernien sisäiset palvelut. Muiden palveluiden menoista yli 90 % koostuu pelkästään muista liike-elämän palveluista, tietojenkäsittelypalveluista sekä rojalteista ja lisensseistä.

Tuotannontekijäkorvausten tase oli 1,6 mrd. euroa alijäämäinen vuonna 2008. Edellisvuotiseen verrattuna alijäämä oli noin miljardi euroa suurempi. Suomesta ulkomaille tehdyistä arvopaperisijoituksista saadut osingot vähentyivät 28 % edellisestä vuodesta. Arvopaperisijoituksista saadut korot vähentyivät vähemmän. Vuonna 2008 suomalaisille maksettiin ulkomaisista arvopaperisijoituksista korkotuloja 3,7 mrd. euroa, mikä on kuitenkin lähes 4 % vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Kuvio 10. Arvopaperisijoitusten korot ja osingot vuosina 1999–2008

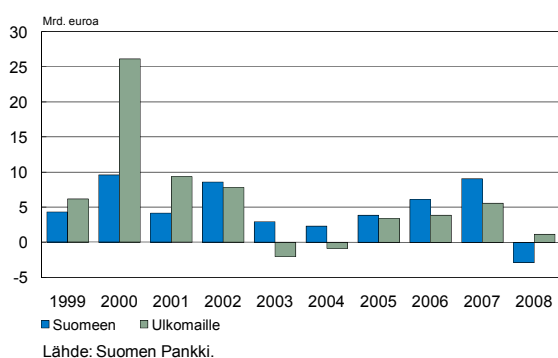

Ulkomailta Suomeen tehdyistä arvopaperisijoituksista maksettiin ulkomaille yhteensä 8,2 mrd. euroa korkoina ja osinkoina vuonna 2008. Suomalaiset maksoivat ulkomaille osinkoina 3,9 mrd. euroa vuonna 2008, mikä on lähes 7 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Arvopaperisijoitusten korkomenot lisääntyivät maltillisemmin ja päättyivät prosentin kasvuun. Vuonna 2008 suomalaiset maksoivat arvopaperisijoituksista korkoja 4,3 mrd. euroa ulkomaisille sijoittajille.

3 Suorat sijoitukset

Vuonna 2008 pääomaa vietiin suorina sijoituksina nettomääräisesti 4 mrd. euroa. Suomesta sijoitettiin ulkomaisiin kohteisiin 1,1 mrd. euroa, ja ulkomaiset sijoittajat palauttivat suomalaisiin kohteisiin sijoitamaansa pääomaa takaisin ulkomaille 2,9 mrd. euroa.

Kuvio 11. Suorien sijoitusten nettopääomavirrat vuosina 1999–2008

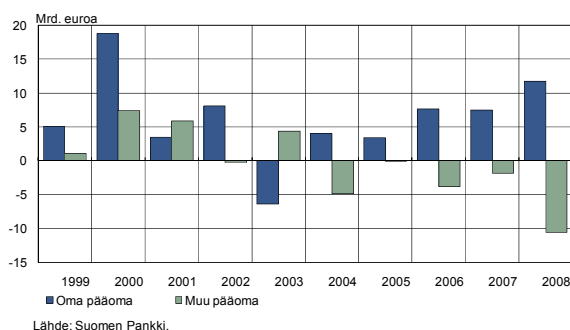

Suomeen sijoitettua suorien sijoitusten pääomaa palautui vuonna 2008 takaisin ulkomaille 2,9 mrd. euroa. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että ulkomaiset yritykset olisivat suuressa määrin alkaneet vetää pääomaa pois suomalaisista sijoituskohteistaan. Pääoman palautusta selittävät vain muutamien yksittäisten ulkomaisten konsernien sisäiset omistusjärjestelyt, joissa purettiin suomalaisten tytäryritysten kautta olleet omistukset toisissa ulkomaisissa tytäryrityksissä. Järjestely supisti yrityssectorilla sekä Suomeen että ulkomaille tehtyjen suorien sijoitusten pääomavirtaa. Ilman näitä omistusjärjestelyjä ulkomaiset sijoittajat toivat pääomaa suomalaiskohteisiin, mutta kuitenkin selvästi vähemmän kuin edellisenä vuonna, jolloin pääoman tuonti oli 9 mrd. euroa. Vuoteen 2008 ei

ajoittunut suuria yrityskauppoja, jotka olisivat kasvattaneet pääomantuontia kuten vuonna 2007.

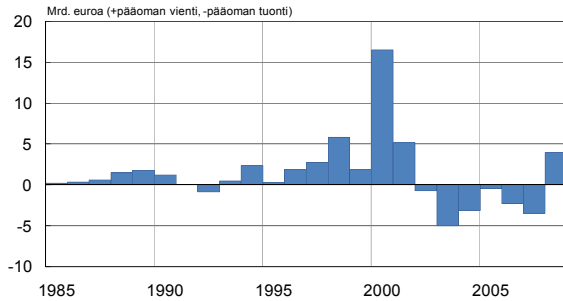
Suomesta ulkomaille tehtiin suoria sijoituksia 1,1 mrd. euroa. Ilman edellä mainittuja omistusjärjestelyjä pääomavirta olisi ollut hieman runsaampi kuin edellisenä vuonna, jolloin pääomaa vietiin 5,6 mrd. euroa. Vuonna 2008 oman ja muun pääoman virrat olivat huomattavia ja suunnaltaan vastakkaisia. Oman pääoman ehtoisia sijoituksia tehtiin 11,7 mrd. euron arvosta ja vieraan pääoman ehtoisia sijoituksia supistettiin 10,6 mrd. euron arvosta. Ulkomaisia suuria yritysostoja rahoitettiin ulkomaisilta konserniyrityksiltä saadulla lainapääomalla. Lisäksi lainoja ulkomaisille konserniyrityksille konvertoitiin oman pääoman ehtoisiksi.

Kuvio 12. Ulkomaille tehtyjen suorien sijoitusten virta pääomatyypeittäin vuosina 1999–2008

Kansainvälisten konsernien rahoituksen järjestely ulkomaisten ja suomalaisten yksiköiden välillä näkyy suorien sijoitusten oman ja muun pääoman virroissa. Erityisesti 2000-luvun alkupuolelta lähtien suorissa sijoituksissa ulkomaille muuta pääomaa on palautunut merkittävästi Suomeen, kun konsernin sisäisten ulkomaisten rahoitusyhtiöiden kautta on kanavoitu pääomaa Suomeen. Vuonna 2008 muun pääoman virta Suomeen kasvoi kaikkien aikojen suurimmaksi.

Kuvio 13. Pääomanliikkeet suorina sijoituksina (sijoitukset ulkomaille – sijoitukset Suomeen) vuosina 1985–2008

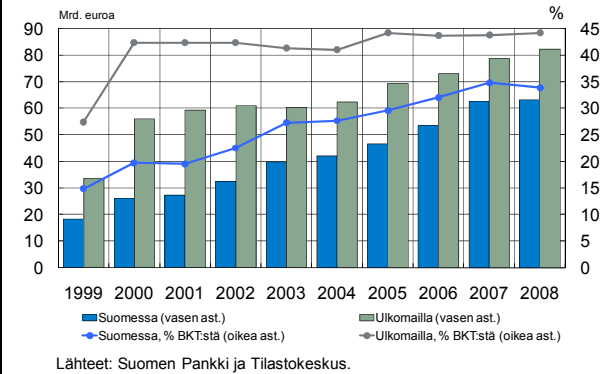

Lähde: Suomen Pankki.

Jos tarkastellaan Suomeen ja ulkomaille tehtyjen suorien sijoitusten virtojen yhteisvaikutusta ulkomaisiin pääomanliikkeisiin, aina 1970-luvun loppupuolelta vuoteen 2001 asti suorina sijoituksina vietiin pääomaa ulkomaille. Suomesta ulkomaille tehtiin enemmän sijoituksia kuin ulkomailta Suomeen. Vuosina 2002–2007 suorina sijoituksina tuotiin pääomaa Suomeen. Ulkomaiset sijoittajat toivat pääomaa Suomeen suurien yritysostojen myötä, ja sijoituskohteina palvelualojen yritykset kasvattivat suosiotaan. Vaikka suomalaiset yritykset edelleen laajensivatkin toimintojaan ulkomailta, ulkomaille tehtyihin suoriin sijoituksiin kirjautui vähemmän sijoituksia kuin Suomeen tehtyihin suoriin sijoituksiin. Suomalaisen emoyritysten suora rahoitus ulkomaisille tytäryrityksille on vähentynyt, ja entistä enemmän konsernien ulkomaiset rahoituskeskukset ja muut ulkomaiset konserniyritykset hoitavat rahoitusta, mikä ei näy Suomen suorien sijoitusten luvuissa. Vuonna 2008 pääomanliikkeissä nähtiin

jälleen käänne, kun pääomaa vietiin taas suorina sijoituksina nettomääräisesti ulkomaille.

Kuvio 14. Suorien sijoitusten kanta vuosina 1999–2008

Lähteet: Suomen Pankki ja Tilastokeskus.

Ulkomaisten sijoittajien Suomeen tekemien suorien sijoitusten kannan arvo vuoden 2008 lopussa oli 63 mrd. euroa ja suomalaisten sijoittajien ulkomaille tekemien sijoitusten kannan arvo 82 mrd. euroa. Bruttokansantuotteeseen suhteutettuna sijoituskanta Suomessa oli 34 % ja sijoituskanta ulkomailta 44 %.

Aina 1990-luvun lopusta alkaen suomalaisten sijoittajien ulkomaisista suorista sijoituksista saamat tuotot ovat olleet suuremmat kuin ulkomaisien sijoittajien tuotot Suomeen tehdyistä sijoituksista. Suorien sijoitusten tuotot vaihtotaseessa ovat siten osaltaan kasvattaneet vaihtotaseen ylijäämää. Vuonna 2008 suorien sijoitusten tuottojen vaihtotasevaikutus oli arviolta noin 1,2 mrd. euroa.

4 Arvopaperisijoitukset

Ulkomaisten arvopaperisijoitusten³ kannat alkoivat supistua vuoden 2008 aikana. Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille olivat 131 mrd. euroa ja sijoitukset ulkomailta Suomeen 174 mrd. euroa. Kantojen romahdus johtui pääosin markkina-arvojen alentumisesta, joskin pääomaliikkeitkin supistuivat huomattavasti vuodesta 2007.

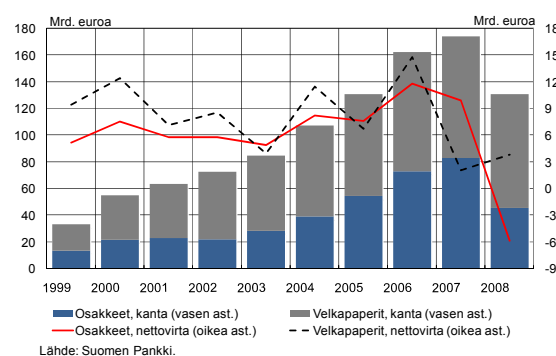
4.1 Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille

Suomalaisten arvopaperisijoitukset ulkomailla pienentyivät neljänneksen. Sijoituskannan nousujohteinen kehitys taittui, ja kanta oli vuoden 2008 lopussa 131 mrd. euroa (kuvio 15). Yhteensä nettopääomavirta Suomesta ulkomaille supistui 2,0 mrd. negatiiviseksi, eli pääomaa kotiutettiin Suomeen enemmän kuin sitä vuoden aikana sijoitettiin ulkomaille. Käänte sijoitusvirroissa ajoittui erityisesti vuoden loppupuolelle.

Vuoden 2008 aikana koettu kansainvälisten arvopaperimarkkinoiden romahdus näkyi ulkomaisissa arvopaperisijoituksissa. Sijoituskannan supistuminen oli pääosin seurausta arvonmuutoksista eikä niinkään sijoitusten myynnistä (taulukko 3). Osakesijoitusten kanta puoliintui vuoden 2007 lopusta ja oli 16,5 mrd. euroa.

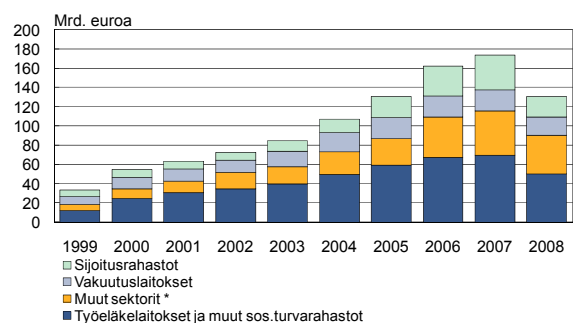
³ Maksutaseen arvopaperitilastoinnissa siirryttiin arvopaperikohtaiseen tiedonkeruuseen joulukuun 2008 kantatiedoista lähtien, minkä vuoksi vuoden 2008 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia edellisten vuosien lukuihin. Kehikossa 1 kerrotaan tilastointiuiduksesta tarkemmin.

Kuvio 15. Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille vuosina 1999–2008

Ulkomaisista arvopaperisijoituksista yli puolet on joukkolainoissa. Joukkolainojen kanta säilyi miltei vuodentakaisella tasolla eli 80 mrd. eurossa, kun varsinkin eläkerahoja sijoittavat instituutiot lisäsivät velkainstrumentteja sijoitussalkkuihinsa. Sijoitusten arvojen laskiessa työeläkelaitokset luopuivat vakavaraisuusvaatimusten paineessa erityisesti ulkomaisista osakkeista, ja työeläkelaitosten ulkomainen sijoituskanta kokonaisuudessaan supistui 28 % eli 50 mrd. euroon (kuvio 16). Ulkomaille sijoitetuista työeläkevaroista 10 % oli osakkeissa, 34 % rahasto-osuuksissa, 53 % joukkolainoissa ja 2 % rahamarkkinapapereissa.

Kuvio 16. Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille sektoreittain vuosina 1999–2008

*Muut sektorit: valtio, kunnat, rahalaitokset, yritykset, kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 3. Arvopaperisijoitukset Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sijoituslajeittain vuonna 2008

Milj. euroa

	Sijoituskanta 31.12.2007	Nettopääomavirta 2008	Kurssien ja muiden arvostuserien muutos 2008	Sijoituskanta 31.12.2008	Korot ja osingot
Sijoitukset Suomesta ulkomaille					
Osakkeet	41 355	-5 095	-19 728	16 532	875
Rahasto-osuudet	41 744	-745	-12 012	28 986	338
Joukkolainat	85 333	5 438	-9 890	80 881	3 563
Rahamarkkinapaperit	5 484	-1 598	532	4 417	130
Yhteensä	173 916	-2 001	-41 099	130 816	4 908
Sijoitukset ulkomailta Suomeen					
Osakkeet ja rahasto-osuudet	156 177	-1 181	-83 714	71 283	3 935
Joukkolainat	83 543	1 562	-3 883	81 222	3 817
Rahamarkkinapaperit	18 167	2 557	300	21 023	465
Yhteensä	257 887	2 938	-87 297	173 528	8 218

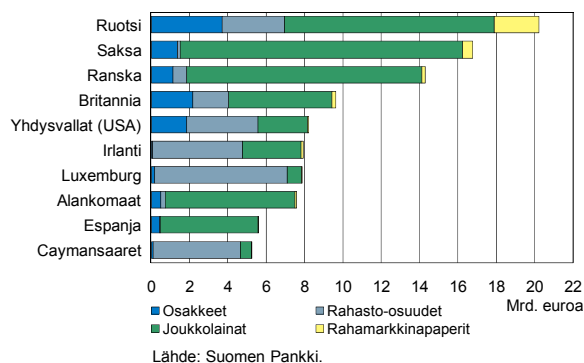
Lähde: Suomen Pankki.

Työeläkelaitosten osuus Suomen ulkomaisista arvopaperisaamisista oli 38 % vuoden 2008 lopussa. Pankkien ja vakuutuslaitosten suhteellinen osuus ulkomaisesta sijoituskannasta sen sijaan kasvoi hieman niiden tehtyä erityisesti uusia joukkolainasijoituksia. Arvonlennukset romahduttivat kotitalouksien ulkomaiset arvopaperiomistukset 3,8 mrd. euroon.

Suomalaisten tekemien sijoitusten maajakauma ei muuttunut merkittävästi vuoden 2007 tilanteesta. Suomesta sijoitettiin eniten ruotsalaisiin, saksalaisiin ja ranskalaisiin arvopapereihin (kuvio 17). Joukkolainasaamiset Ruotsista ylsivät 10,9 mrd. euroon. Suurimmat joukkolainasaamiset suomalaisilla oli Saksasta, 14,7 mrd. euroa, ja Ranskasta, 12,3 mrd. euroa, kun näissä maissa sijoitettiin pääosin valtioiden liikkeeseen laskemiin velkapapereihin. Isoon-Britanniaan suuntautuneet 2,2 mrd. euron osakesijoitukset keskittyivät yrityssektorin liikkeeseen laskemiin osakkeisiin. Kotitalouksien rahasto-osuuksista valtaosa suuntautui Lu-

xemburgiin, Ruotsiin ja Irlantiin rekisteröityihin rahastoihin.

Kuvio 17. Arvopaperisijoitukset ulkomaille maittain, sijoituskanta vuoden 2008 lopussa

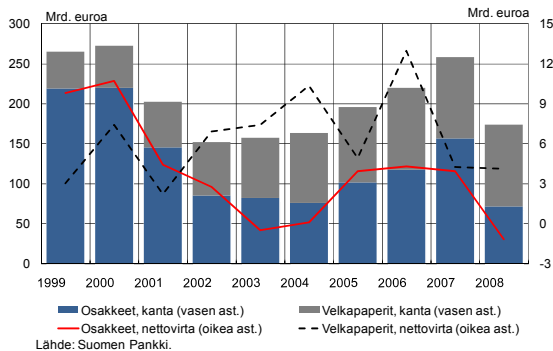

4.2 Arvopaperisijoitukset ulkomailta Suomeen

Ulkomaiset sijoittajat omistivat vuoden 2008 lopussa suomalaisia arvopapereita 174 mrd. euron arvosta markkina-arvoilla mitaten. Ulkomaalaisten omistamien suomalaisten osakkeiden kanta puoliintui 71,3 mrd.

euroon, kun taas vieraan pääoman ehtoisten sijoituksien kanta säilyi lähes edellisvuotisella tasolla 102,2 mrd. eurossa. Osakkeiden arvojen romahdettua velkapapereiden suhteellinen osuus Suomen arvopaperiveiloista suureni vuoden 2007 lopun 40 prosentista noin 60 prosenttiin (kuvio 18).

Kuvio 18. Arvopaperisijoitukset Suomeen vuosina 1999–2008

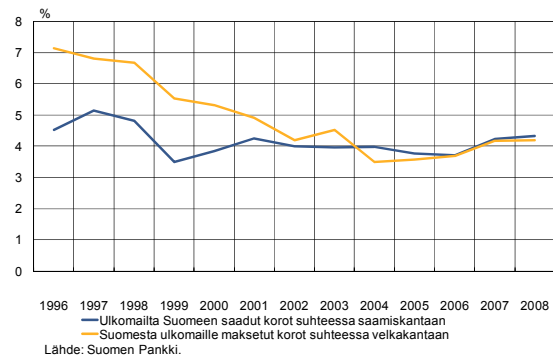

Arvopaperisijoituksista Suomeen suuntautunut nettopääomavirta oli yhteensä 2,9 mrd. euroa, eli ulkomaiset sijoittajat sijoittivat suomalaisiin arvopapereihin enemmän kuin palauttivat pääomaa. Oman pääoman ehtoissa sijoituksissa pääomaa palautettiin nettomääräisesti ulkomaille, mutta velkapaperisijoituksina sitä tuotiin Suomeen. Rahamarkkinapaperimuotoinen velkakanta kasvoi 21,0 mrd. euroon, kun etenkin rahalaitosten sijoitustodistuksiin ja valtion lyhyisiin velkasitoumuksiin virtasi ulkomaista pääomaa. Yritysten liikkeeseen laskemien lainojen kanta sen sijaan supistui 10 %, kun pääomaa palautui ulkomaille pitkistä velkapapereista, ja yritysten arvopaperivelat olivat vuoden 2008 lopussa 12,5 mrd. euroa. Suomen ulkomaisesta arvopaperivelasta lähes puolet on valtion velkaa.

Suomalaisten sijoittajien ulkomaisista arvopapereista saamat tuotot supistuivat 4,9 mrd. euroon, kun taas suomalaiset maksoivat ulkomaille pääomakorvauksina edellisvuotista enemmän, yhteensä 8,2 mrd. euroa. Vieraan pääoman kantaan suhteutettuna Suomesta on historiallisesti maksettu ulkomaille korkoina enemmän kuin ulkomailta on saatu korkoja, mutta

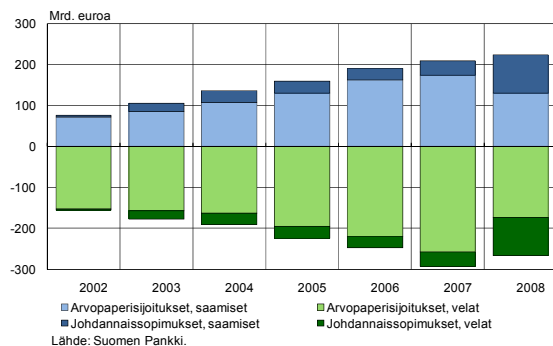
2000-luvulla suomalaisten laskennallinen velan kustannus on pienentynyt samalle tasolle kuin velkasijoitusten tuotto-odotus (kuvio 19). Ilmiö selittyy osittain sekä lyhyempien maturiteettien että riskittömämpien liikkeeseenlaskijoiden painottumisella viime vuosien velkakannassa.

Kuvio 19. Implisiittiset korot prosentteina velkakannasta vuosina 1996–2008

Vaikka arvopaperisijoitusten kannat supistuivat vuoden 2008 aikana, suomalaisten sijoittajien ulkomaisten vastapuolten kanssa ja ulkomaisissa johdannaissopisseissä tekemät johdannaissopimukset kasvattivat yhteenlasketun sijoitusposition samalle tasolle kuin vuonna 2007 (kuvio 20). Johdannaissopimusten volyyymi on kasvanut vuosi vuodelta, ja johdannaisten bruttosaamisten arvo oli vuoden 2008 lopussa 93,2 mrd. euroa ja bruttovelkojen arvo niin ikään 93,0 mrd. euroa, ja siten nettoarvo jäi 0,3 mrd. euroon.

Kuvio 20. Arvopaperisijoitukset ja johdannaissopimukset vuosina 2002–2008

Kehikko 1. Arvopaperisijoituksissa uudet tilastointimenetelmät

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman arvopaperisijoitusten tilastoinnin tiedonkeruu- ja laadintamenetelmät muuttuivat vuodenvaihteessa. 1990-luvun alkupuolelta asti käytössä olleesta aggregaattitiedonkeruusta siirryttiin arvopaperikohtaiseen tiedonkeruuseen. Tietoa kerätään edelleen samoista lähteistä (mm. institutionaaliset sijoittajat, tilinhoitajayhteisöt ja arvopapereiden liikkeeseenlaskijat) mutta tiedonantajien ei enää tarvitse luokitella raportoitavia tietoja vaateittain, maittain tai sektoreittain. Luokittain aggregoitujen tietojen sijasta tiedonantajat raportoivat nykyisin kaikkien salkussaan olevien arvopapereiden määrät arvopaperikohtaisesti ISIN-kooditasolla (ISIN = International Securities Identification Number, ISO standardi 6166).

Uudessa järjestelmässä tiedot luokitellaan ja aggregoidaan keskitetysti keskuspankissa. Tärkeä apuväline tilaston laadinnassa on Euroopan keskuspankin (EKP) rakentama keskitetty arvopaperirekisteri, johon on koottu luokitus- ja markkinatietoa lähes kaikista arvopapereista, joilla käydään aktiivisesti kauppaa eri puolilla maailmaa. Keskitetyn arvopaperirekisterin avulla Suomen Pankki rikastaa tiedonantajilta keräämänsä arvopaperikohtaiset tiedot ja luokittelee sijoitukset vaateittain, maittain ja sektoreittain. Tiedonkeruumuutoksen yhteydessä Suomen Pankki luopui myös suorasta virta- ja tuottotietojen keruusta tiedonantajilta. Sijoitusvirrat ja -tuotot lasketaan ja aggregoidaan vastedes rikastetusta arvopaperikohtaisesta aineistosta.

Tiedonkeruu- ja laadintamenetelmien muutosten taustalla ovat EKP:n maksutasetilastointia koskevien

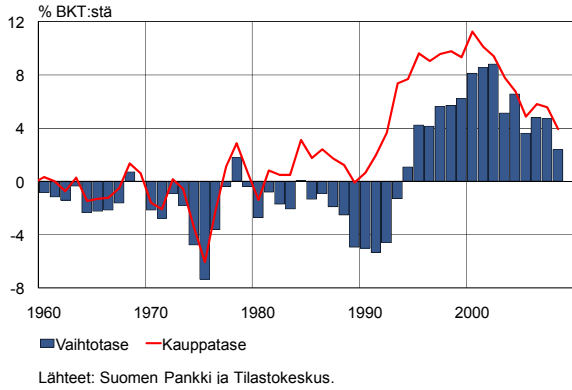
suuntaviivojen määräykset. Yhdenmukaistamalla maksutaseen arvopaperisijoitusten laadintamenetelmiä euroalueen jäsenmaissa EKP pyrkii parantamaan tilastoinnin laatua. Toinen arvopaperikohtaisen järjestelmän tavoite on ollut lisätä tilastoinnin muutosmahdollisuuksien joustavuutta. Yksityiskohtainen ISIN-kooditason perusaineisto yhdistettynä kattavaan arvopaperirekisteriin antaa mahdollisuuden reagoida nopeasti keskuspankkipolitiikan valmistelussa ilmeneviin tilastotarpeisiin. Kolmantena kannustimena muutokseen on ollut pyrkimys pienentää tiedonantajien raportointirasitetta. Vaikka raportoitavan tiedon määrä kasvaa siirryttäessä aggregaateista arvopaperikohtaiseen raportointiin, on arvopaperikohtaisen aineiston tuottaminen kuitenkin tiedonantajille huomattavasti helpompaa ja halvempaa kuin aggregaattiraportointi, joka edellyttää useimmissa tapauksissa runsaasti laskentaa, luokittelua ja tarkistuksia.

Arvopaperisijoitusten laadinnan menetelmä uudistuksen aiheuttamat tasomuutokset Suomen ulkomaiseen varallisuusasemaan ovat hyvin vähäisiä, ja keskeiset aikasarjat jatkuvat katkoksitta. Vaateittain, sektoreittain tai maittain eritellyissä tiedoissa on sen sijaan pieniä luokitussiirtymiä.

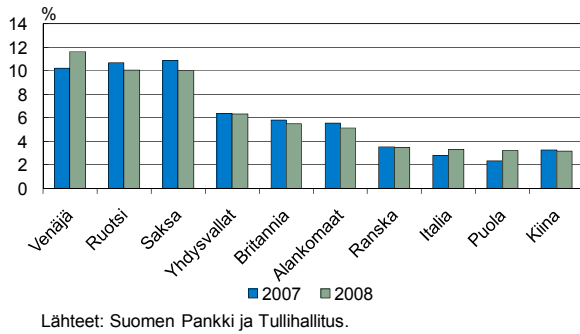
Vuodenvaihteessa toteutettu arvopaperitiedonkeruun muutos koski rahalaitoksia lukuun ottamatta kaikkia maksutaseen tiedonantajia. Rahalaitosten osalta vastaava tiedonkeruun muutos toteutetaan vuonna 2010 tasetiedonkeruun muiden muutosten yhteydessä.

Liite 1. Kuviot

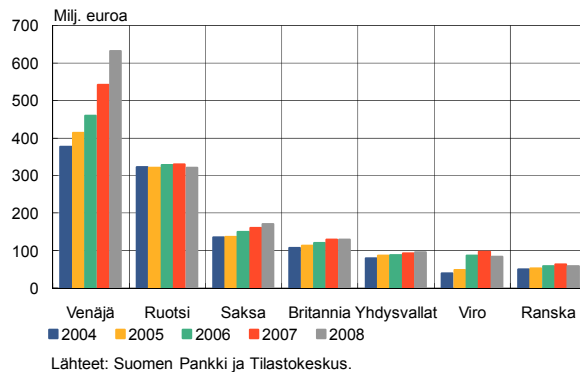
Kuvio 21. Vaihtotase ja kauppataase vuosina 1960–2008

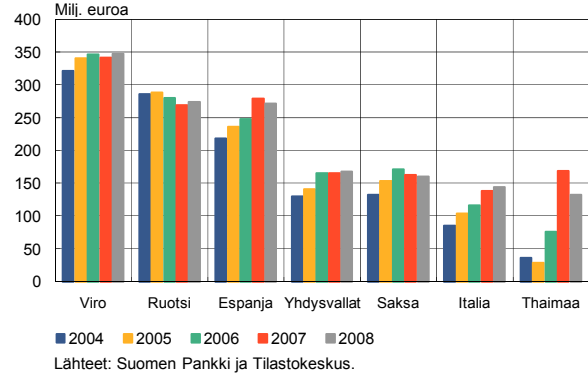
Kuvio 22. Kymmenen tärkeimmän vientimaan prosenttiosuus koko tavaraviennin arvosta vuonna 2007 ja 2008

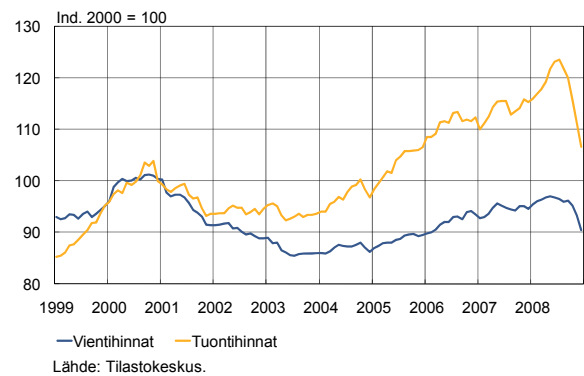
Kuvio 23. Ulkomailta Suomeen suuntautuneen matkailun tulot vuosina 2004–2008

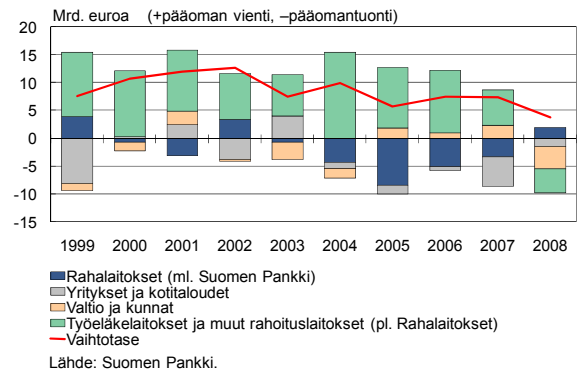
Kuvio 24. Suomesta ulkomaille suuntautuneen matkailun menot vuosina 2004–2008

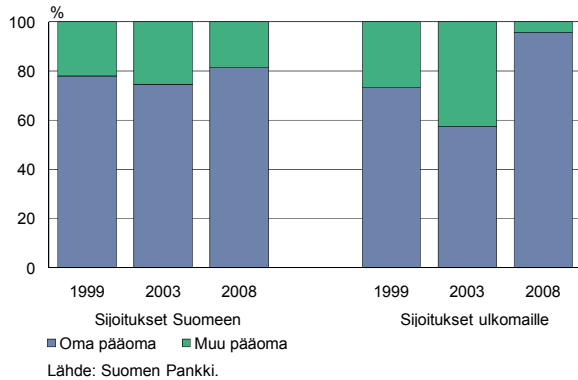
Kuvio 25. Vienti- ja tuontihintaindeksit vuosina 1999–2008

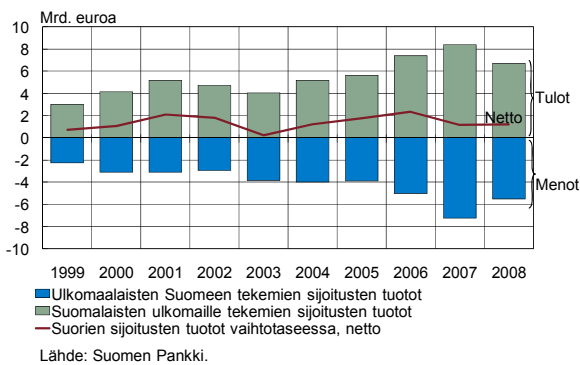
Kuvio 26. Pääomanliikkeet sektoreittain vuosina 1999–2008

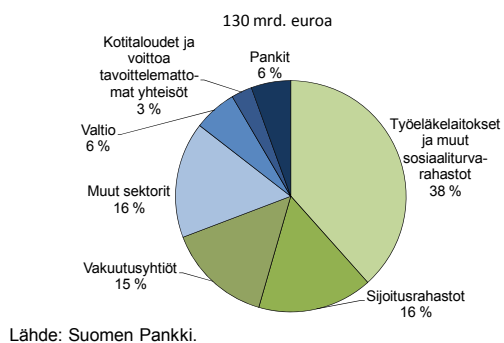
Kuvio 27. Suorien sijoitusten kannan jakauma pääomatyypeittäin vuosina 1999, 2003 ja 2008

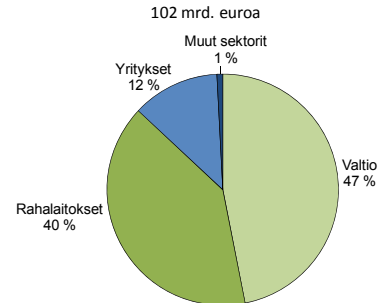
Kuvio 28. Suorien sijoitusten tuotot vuosina 1999–2008

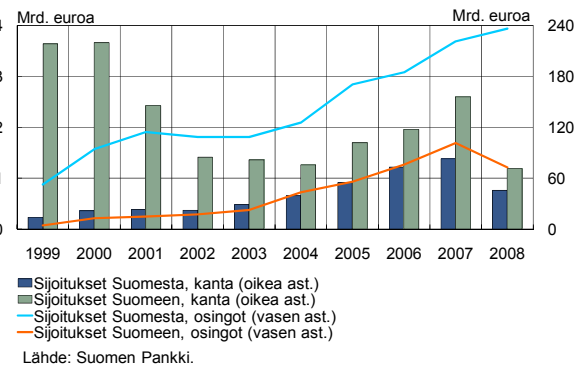
Kuvio 29. Arvopaperisijoitukset ulkomaille sektoreittain: sijoituskanta vuoden 2008 lopussa

Kuvio 30. Arvopaperisijoitukset Suomeen sektoreittain: velkapapereiden sijoituskanta vuoden 2008 lopussa

Kuvio 31. Arvopaperisijoitukset, osakkeiden ja rahasto-osuuksien kanta ja osingot vuosina 1999–2008

Kuvio 32. Arvopaperisijoitukset, velkapapereiden kanta ja korot vuosina 1999–2008

